

ВИДИ АКАДЕМІЧНОГО ТЕКСТУ

Класифікація академічних текстів

Наукові статті – це публікації, що містять оригінальні дослідження, експериментальні результати або огляди літератури в певній галузі. Вони зазвичай проходять процес рецензування (peer review) перед публікацією, що забезпечує їх якість та наукову достовірність.

Структура наукових статей:

Анотація: Короткий виклад основних ідей статті.

Вступ: Опис проблеми, мета дослідження та його значення.

Методологія: Опис методів, які використовувалися для проведення дослідження.

Результати: Презентація отриманих даних та їх аналіз.

Обговорення: Інтерпретація результатів, їх значення та порівняння з іншими дослідженнями.

Висновки: Підсумки та рекомендації.

Список літератури: Джерела, на які посилалися в статті.

Мета наукової статті – поділитися новими знаннями, висловити ідеї та сприяти подальшим дослідженням у відповідній галузі. Основною аудиторією є науковці, дослідники, студенти та практики, які працюють в обраній темі. Наукові статті можуть публікуватися в журналах, конференційних збірниках або як частина дисертацій. Наукові статті документують нові відкриття та ідеї, сприяють науковій дискусії і забезпечують накопичення знань у різних галузях

Дисертації

Дисертації – це великі наукові роботи, які є результатом оригінального дослідження автора, котрі захищаються на отримання наукового ступеня (кандидата чи доктора наук). Вони повинні відповідати певним стандартам якості, наукової новизни та обсягу.

Структура дисертацій:

Вступ: Опис проблеми, мета та завдання дослідження, обґрунтування актуальності.

Огляд літератури: Аналіз попередніх досліджень та теоретичних основ теми.

Методологія: Виклад методів і підходів, які використовувалися під час дослідження.

Основна частина: Подання результатів дослідження, аналіз даних та їх інтерпретація.

Висновки: Підсумки, рекомендації та можливі напрями для подальших досліджень.

Список літератури: Перелік усіх джерел, на які автор посилався в роботі.

Дисертації зазвичай є обсяговими працями (від 100 до 300 сторінок і більше), що вимагає значних зусиль і часу на дослідження. Дисертація повинна містити нові результати або підходи, які не були раніше опубліковані; підлягає рецензуванню, після чого автор захищає свою роботу перед комісією.

Реферат

Реферати – це короткі наукові або навчальні роботи, які узагальнюють і аналізують інформацію з певної теми або джерела. Вони зазвичай використовуються в закладах освіти для демонстрації знань студента з конкретної теми або дисципліни.

Структура рефератів:

Вступ: Опис теми, її актуальності та мети реферату.

Основна частина: Виклад основних ідей, концепцій і результатів, отриманих із джерел. Може містити підрозділи, якщо тема складна.

Висновки: Підсумки, які підкреслюють основні аспекти, обговорені в рефераті.

Список літератури: Перелік використаних джерел, на які студент посилався під час написання роботи.

Реферати можуть становити від кількох сторінок до 15-20, залежно від вимог. Основна мета реферату – узагальнити та представити інформацію про певну тему, показати розуміння матеріалу та вміння аналізувати його.

Реферати є важливим інструментом навчання, оскільки допомагають студентам розвивати навички критичного мислення, аналізу, узагальнення та вміння працювати з інформацією.

Есе

Есе – це творчі роботи, що містять аргументи з певної теми. Можуть бути як аналітичними, так і критичними. Це коротка літературна або наукова робота, яка відображає думки автора з певної теми. Воно може мати різні жанри і стилі, залежно від мети написання та аудиторії.

Структура есе:

Вступ: Зазвичай містить загальну інформацію про тему та формулює основну тезу або питання.

Основна частина: Розвиває ідеї, аргументи та приклади, що підтверджують основну тезу. Може містити кілька абзаців, кожен з яких присвячений певному аспекту теми.

Висновки: Підсумовує основні думки, висловлює особисті міркування автора щодо теми.

Типи есе:

Аргументативне: Мета – переконати читача в правильності певної точки зору.

Описове: Сфокусовує на детальному описі предмета, події або явища.

Аналітичне: Аналізує певні аспекти теми, розглядає різні точки зору.

Особисте: Включає особисті переживання та рефлексії автора.

Есе може бути формальним або неформальним, залежно від контексту. Стил написання часто є більш особистим і вільним, ніж у наукових статтях. Основною метою есе є вираження думок автора, стимулювання дискусії та залучення читача до роздумів про певну тему.

Наукові монографії

Наукові монографії – це великі обсяги наукових досліджень, які зосереджені на певній темі, проблемі або напрямі в науці. Вони зазвичай містять систематичний аналіз, теоретичні обґрунтування, експериментальні дані та результати досліджень автора.

Структура монографій:

Вступ: Обґрунтування теми, її актуальності, мети та завдань дослідження.

Огляд літератури: Аналіз вже наявних досліджень у даній області, висвітлення теоретичних основ.

Методологія: Опис методів, які використовувалися в дослідженні.

Основна частина: Глибокий аналіз отриманих результатів, їх інтерпретація та обговорення.

Висновки: Підсумки дослідження, рекомендації та можливі напрями для подальших досліджень.

Список літератури: Повний перелік джерел, на які автор посилався.

Монографії зазвичай є обсяговими працями, які можуть складати від 100 до декількох сотень сторінок, залежно від теми та складності дослідження. Монографія повинна містити оригінальні результати дослідження, які не були раніше опубліковані. Основною аудиторією є науковці, студенти, аспіранти та практики, які працюють у відповідній галузі.

Тези до конференції

Тези - це коротке викладення основних положень виступу, наукової роботи, статті або будь-якого іншого змістовного матеріалу. Вони передають суть, не вдаючись до подробиць, і дають змогу швидко зрозуміти головну ідею.

Особливості:

Змістовність та самодостатність. Прочитавши цей текст, читач має отримати достатнє розуміння вашої основної думки та результатів вашого дослідження. В змісті не має бути «води», марнослів'я, повторюваних речень, загальних фраз, інформації, яка не стосується до роботи.

Логічність. Ваші думки та ідеї мають бути достатньо аргументованими.

Структурованість. Окрім таких структур, як вступ, мета роботи, аналіз, висновок, обсяг тези допускає вставлення невеликих елементів роботи, що дозволяє краще розкрити її зміст.

Анотація

Анотація має підсумовувати мету проблеми або дослідження, методологію, результати та висновки дослідження.

Вимоги до написання анотації: кількість знаків – 1800; структура: мета, методологія, наукова новизна, висновки, ключові слова (не менше 3 і не більше 10).

Анотація англійською мовою є точним перекладом українськомовного варіанту, тобто вони мають бути ідентичні. В анотації має бути достатньо подробиць, щоб читач міг вирішити, чи варто читати статтю далі. Назва й анотація мають бути незалежними одна від одної, тому що вони індексуються в наукометричних базах даних. В анотації не наводять посилання, схеми й таблиці.

Хороша анотація повинна складатися з міні IMRAD (вступ, методи, результати та обговорення дослідження). Це дає короткий виклад та цілісну картину всього дослідження.

Анотації містять **ключові слова та фрази**. Після написання роботи важливо виділити найактуальніші слова, за якими частіше за все відбувається пошук статей у науковому напрямку і вписати їх в анотацію.

Функціонально-сміслові форми академічного тексту

Аргументаційна форма:

Текст-міркування: спосіб викладу пояснювальний, матеріал актуалізує певні положення, що потребують підтвердження, обґрунтування, пояснення;

Текст-доказ: узагальнено-пояснювальний, матеріал актуалізує систему умовиводів, що переконують в істинності тези, демонструють закономірний зв'язок наукових фактів;

Текст-визначення: спосіб викладу узагальнено-описовий, матеріал актуалізує ті чи ті узагальнені ознаки, властивості, риси, характерні для об'єкта дослідження загалом

Репрезентаційна форма:

Текст-опис: спосіб викладу описовий, матеріал актуалізує ті чи ті ознаки, властивості, риси, характерні для об'єкта дослідження в певний момент;

Текст-розповідь: спосіб викладу епічний, матеріал викладено у хронологічній чи тематичній послідовності

Загальна характеристика різновидів академічних текстів

Текст-міркування:

доведення певних положень через осмислення, зіставлення й узагальнення відповідних наукових фактів та їх взаємозв'язків використовують розмірковування, умовиводи, пояснення; смислові частини висловлення подають у логічній послідовності; спираються на конкретні наукові факти; матеріал розташовується двома способами: дедуктивним (думка рухається від загального положення до його обґрунтування або демонстрації конкретними фактами) та індуктивним (думка рухається від одиничних фактів до загального висновку)

Текст-міркування є базовим інструментом при написанні розділів Discussion (Обговорення) або Introduction (Вступ)

Приклад: Дедуктивний спосіб (Від загального до конкретного)

У цьому прикладі спочатку висувається теоретичне положення, а потім підтверджується фактами.

Текст:

«Впровадження мікросервісної архітектури є стратегічно доцільним рішенням для масштабованих хмарних систем, оскільки воно забезпечує високу відмовтійкість та гнучкість розробки. По-перше, децентралізація даних дозволяє ізолювати помилки: критичний збій в одному сервісі (наприклад, модулі оплати) не призводить до зупинки всієї системи (каталогу товарів чи авторизації). По-друге, аналіз продуктивності систем на базі Kubernetes підтверджує, що горизонтальне масштабування окремих контейнерів дозволяє оптимізувати використання ресурсів CPU на **25–30%** порівняно з монолітними архітектурами. Таким чином, перехід від моноліту до мікросервісів є не просто технологічним трендом, а математично обґрунтованим методом підвищення доступності (High Availability) складних програмних комплексів».

Логіка: Теза про доцільність / Обґрунтування через ізоляцію помилок / Підтвердження статистикою / Підсумковий висновок.

Загальна характеристика різновидів академічних текстів

Текст-визначення:

з'ясування суті ключових понять через їх змістове наповнення, категорійні ознаки, взаємозв'язки тощо; виокремлюються узагальнені категорійні ознаки, характерні для всіх предметів і явищ певного ряду; подаються лаконічні, точні, чіткі дефініції, що демонструють суттєві риси предмета й відмінності від подібних до нього

Приклад тексту-визначення: «Глибоке навчання»

Глибоке навчання (Deep Learning, DL) - це специфічний підрозділ машинного навчання, що базується на використанні багат шарових штучних нейронних мереж для автоматичного виявлення ієрархічних закономірностей у великих масивах даних.

Загальна характеристика різновидів академічних текстів

Текст-опис:

опис певних ознак, властивостей, особливостей функціонування того чи того наукового факту уявлення про предмет дослідження загалом подають переважно на початку; кожен наступний компонент додає відомості до попереднього; деталізація основних моментів здійснюють з урахуванням смисловою значущості деталей; використовуються прийоми зіставлення, протиставлення, аналогії тощо

текст-опис є незамінним при підготовці розділів, де описується архітектура розробленої системи, структура бази даних, топологія мережі тощо

Приклад тексту-опису: «Архітектура моделі CNN для розпізнавання образів»

Згортова нейронна мережа (Convolutional Neural Network, CNN) являє собою ієрархічну багат шарову структуру, що спеціалізується на обробці даних із сітчастою топологією, зокрема цифрових зображень.

Процес функціонування моделі описується через послідовну деталізацію її компонентів:

Вхідний рівень та згортка: На першому етапі мережа сприймає зображення як тривимірний тензор (ширина, висота, канали кольору). Ключовим компонентом тут є **згорткові шари** (convolutional layers), які за допомогою набору фільтрів (ядер згортки) сканують вхідні дані для виявлення елементарних ознак: ліній, градієнтів та кутів.

.....

Загальна характеристика різновидів академічних текстів

Текст-розповідь:

повідомлення про ті чи ті наукові події, явища, демонстрація їх у розвиткові з виокремленням ключових фактів і показом їх взаємозв'язків; матеріал розміщується переважно в хронологічній послідовності; виокремлюються ключові події та явища, з'ясовуються їх взаємозв'язки; використовуються засоби, що забезпечують динамічність, змінність подій, зокрема й різновидові дієслова

Текст-розповідь найчастіше використовується в історичних екскурсах, при описі еволюції певної технології або під час викладу етапів розробки та тестування програмного продукту

Приклад тексту-розповіді: «Еволюція архітектур у завданнях обробки природної мови»

Розвиток методів обробки природної мови (NLP) пройшов шлях від простих статистичних моделей до складних трансформерних архітектур, демонструючи стрімку зміну парадигм обчислювального лінгвоаналізу.

Ключові етапи та взаємозв'язки:

Поява рекурентних мереж (RNN): На початковому етапі домінували рекурентні нейронні мережі, які забезпечили можливість обробки послідовностей даних. Проте розробники швидко зіткнулися з проблемою «затухання градієнта», що унеможливило аналіз довгих контекстів.

Впровадження LSTM-модулів: Для подолання цих обмежень у 1997 році було запропоновано архітектуру Long Short-Term Memory. Вона дозволила моделям «запам'ятовувати» інформацію на тривалих інтервалах, що спровокувало прорив у машинному перекладі та розпізнаванні мовлення.

Трансформерна революція: Справжній злам відбувся у 2017 році з публікацією роботи «Attention is All You Need».

.....

Міжтекстові зразки в академічному тексті

1. **Цитата** формально маркований фрагмент раніше опублікованих академічних текстів – чужих або власних (оформлений як пряма мова, супроводжувана словами автора, відповідно до чинних вимог, із використанням лапок). Використовується рідко, переважно для визначення фундаментальних концепцій або при посиланні на конкретні висновки

Приклад: Як зазначають автори архітектури Transformer, «головна перевага цієї моделі полягає в її здатності до паралелізації обчислень, що значно скорочує час навчання порівняно з рекурентними нейронними мережами» [5, с. 3].

2. **Посилання** на наукову теорію або наукову ідею, висловлену раніше (оформлені відповідно до чинних вимог, із використанням квадратних дужок і математичного чи словесного позначення позиції джерела та номера сторінки). Найбільш вживаний формат у технічних статтях (IEEE/ACM). Воно вказує на джерело ідеї без дослівної передачі тексту.

Приклад: Для вирішення проблеми згасання градієнта у глибоких мережах доцільно використовувати архітектуру залишкових зв'язків (Residual Learning), запропоновану в роботі [12, с. 24–28]. Математичне обґрунтування стабільності таких ваг базується на принципах ітераційної апроксимації [3].

Міжтекстові зразки в академічному тексті

3. **Переказ, переповідання** у формі непрямой мови фрагментів із академічних текстів інших авторів (оформлене за зразком складнопідрядного з'ясувального речення). Використовується в оглядах літератури для синтезу ідей декількох дослідників або адаптації складного опису алгоритму під контекст власної роботи.

Приклад: У дослідженні [вказати автора] стверджується, що ефективність паралельних обчислень у розподілених системах напряду залежить від топології мережі та стратегії балансування навантаження між вузлами кластера.

Тип	Коли використовувати	Оформлення (згідно з ДСТУ 8302:2015)
Цитата	Визначення терміна, незмінна теза	Лапки, номер джерела та сторінка
Покликання	Посилання на метод, софт, стандарт	Квадратні дужки [№]
Переказ	Опис чужого алгоритму своїми словами	Складнопідрядне речення ("Автор вважає, що...")